

AD PHAEDRI VERSUM I 1, 8:

A TE DECURRIT AD MEOS HAUSTUS LIQUOR

Во сите досега познати ракописи (чие датирање не оди порано од 9. век од н. е.) горниот стих гласи така како е цитиран. Во некои од изданијата со кои се послуживме се даваат забелешки за одделни зборови од цитираниот стих. Се задржуваме кај зборот *haustus* во врска со зборот *meos* за кој не можевме да констатираме дали се задржал некој порано. За зборот *haustus* ги најдовме следните забелешки:

a) ad meos haustus -- ad me bibentem. Poetice dictum. Male vertunt: zu meiner Tränke. Naec vox enim notat locum ad quem animalia ducuntur bibendi causa.¹⁾

b) ad meos haustus -- weil der Wolf zu verstehen gegeben, daß das Lamm haustibus suis (vgl. zu XLVII 7) das Wasser trübe. Der Plural haustus weil das Trinken in wiederholten Zügen erfolgt.²⁾

c) ad meos haustus -- zu meinen Zügen dh. zu meinem Trunk. So haurire = bibere.³⁾

d) haustus, us m. -- das Schöpfen (von haurio); konkret: Schluck.⁴⁾

Како што гледаме, зборот *haustus* тука се смета како именка, изведена од глаголот *haurio*, употребена во плурал. Во тој случај најарно би му одговарало значење: locus ad quem animalia ducuntur bibendi causa (= „црпило“).

Но зборот *haustus* може да биде и пасивен партицип на перфектот од глаголот *haurio*, како таков се согласува во род, број и падеж со именката *liquor*. Познато е дека

1) Phaedri fabularum Aesopiarum libri quinque publicavit Ioann. Gottlob. Sam. Schwabe, Parisiis MDCCCXXVI.

2) Ausgewählte Fabeln des Phädrus, erklärt von F. E. Raschig, 2. Aufl. Berlin, Weidmann 1861.

3) Phaedri fabulae, von Siebelis, 6. Aufl. besorgt von Polle, B. G. Teubner, Leipzig 1889.

4) Phaedri Augusti liberti fabulae Aesopiae, herausgegeben von M. Schuster, 2. Aufl., Wien 1929.

глаголот *haurio* има и значење: сркам. Така *haustus liquor* добива значење: вода што се срка.

Сега да преминеме на главното прашање: на зборот *meos*. Поради него се задржавме кај зборот *haustus*. На прв поглед изгледа дека тука ја имаме посвојната замена *meus* во акузатив на плуралот, согласувајќи се во род, број и падеж со именката *haustus*, зависна од предлогот *ad*. Така мислеле и тие што ги дале споменатите забелешки за зборот *haustus*, а не се задржувале кај зборот *meos*, сметајќи дека е тој сосема јасен. Но ако се претположи дека зборот *haustus* во горниот стих е употребен не како именка ами како партицип, тогај употребата на посвојната замена *meos* во акузатив на плуралот губи секоја смисла, бидејќи не може да се однесува повеќе на зборот *haustus*. Исто така ни предлогот *ad* не може во тој случај да се однесува на *haustus* ами само на *meos*.

Тоа може да се разјасни само ако се направи една емендација баш кај тоа место во стихот: *me(um) os* наместо *meos*, со елизија на *-um* од *meum* пред *os*. Така исправениот стих има да гласи: *a te decurrit ad meum os haustus liquor* (водата што ја сркам јас тече од тебе кон мојата уста). Вака изменет стихот добива положична смисла отколку во досега познатата форма: *a te decurrit ad meos haustus liquor* (водата тече од тебе кон моите „дрпила“). Таа измена на првобитниот текст можеше да стане во препишувањето со диктирање ако тој што диктирал ја извршил елизијата во изговарањето, а тој што пишувал по диктат не се сетил дека е извршена елизија оти тоа не му било нагласено, па така ги поврзал двата збора во еден: *meos*. Вакви грешки се познати од текстовите на латинските поети. Како пример можеме да цитираме еден стих од Плаута (*Plautus, Mostellaria*, v. 629: *adeo etiam argenti faenus credit(um) audio*), каде што наместо *creditum audio* во ракописот стоело *credit audio*.¹⁾ И тука била извршена грешка поради елизија.

Познато е дека кај Римјаните умножувањето на ракописи се вршеше и со препишување по диктат. При тоа се правеле секакви грешки. На тоа се жалеа и самите автори.²⁾ Докази за некоја облигатна коректура немаме. Како што биле написани, така се пуштале во продажба. По таа причина можеше да остане неисправена и грешката направена од *meum os* преку *me(um) os* во *meos* и, пренесена од постарите ракописи во понатамошните, да стигне до нас.

Скопје.

А. Г. Таховски.

¹⁾ Stemplinger, Buchhandel im Altertum, München, S. 19.

²⁾ O. Weise, Schrift und Buchwesen in alter und neuer Zeit, 4. Aufl., B. G. Teubner, Leipzig—Berlin 1919, S. 85.

RÉSUMÉ

A. G. Tahovski: AD PHAEDRI VERSUM I 1, 8:

A TE DECURRIT AD MEOS HAUSTUS LIQUOR

Dans l'article ci-dessus on fait une correction du vers I 1, 8 du Phédre: *a te decurrit ad meos haustus liquor*. Le mot *haustus* peut être un nom, dérivé du verbe *haurio*. Mais il peut être aussi le participe passé du même verbe *haurio*, conforme au nom *liquor*. Dans ce cas le mot *meos*, étant un pronom, devient ici superflu. Voilà pourquoi il faut faire une conjecture: *meum os* au lieu de *meos*. La transcription des manuscrits chez les Romains se faisait par dictée, sans collation et correction. Ainsi par une élision entre les mots: *meum* et *os*, élidés en *me(um) os*, faite par celui qui dictait, et par une liaison de deux mots élidés: *me(um)+os=meos*, faite par celui qui écrivait, s'accomplit peut-être une corruption du vers originaire: *a te decurrit ad meum os haustus liquor*.

QUOMODO GRAECA VOX ΧΕΛΙΔΩΝ EXSTITERIT

Hirundinis nomen (χελιδών) est e numero verborum, quibus neque origo neque informatio satis perspicuae sunt, quamquam Corssen, Fick, Vaniček utrumque nomen, χελιδόνα et *hirundinem*, a communi radice *ghar-* „prehendere, capere“ derivare voluerunt.

Persson (De orig. gerund. 61) et post eum Prellwitz, Boisacq nuperrimeque Hofmann in suis Graecis lexicis etymologicis χελιδόνα κίχλη iunxerunt, quarum utramque a radice *ghel-* „sonare, garrire“, Latinam vero *hirundinem* Persson et Hofmann ab *hirriendo* derivarunt.

Nos autem satis persuasum habemus χελιδόνα, forsitan et *hirundinem*, perinde ac quarundam aliarum avium nomina, ut upupā, ulula, cuculus, κόκκυξ, έποψ etc., per onomatopoeiam exstitisse. Verno quidem tempore, cum *hirundines* nidificant, carmen a prima luce incipiunt, at istis matutinis temporibus haud illud garrulum et loquax, sed breve et varietate carens, quasi unum verbum trium syllabarum per intervalla repetitum, quod Graecis fere litteris χε-λι-δών vel potius χέ-λι-δόν tradi quierit. Quid mirum, si hoc querulum carmen priscis Graecis lamentationi simillimum videbatur, cum apud Hesiodum (Op. et d. 568) *hirundinis* epitheton όρθρογή i. e. „mane lugens“ legitimus (quod autem nonnulli editores, quorum in numero praecipue memorandi sunt Rzach, Mazon et Wilamowitz, false in όρθρογή emendaverunt). Quod autem epitheton, sicut et alterum — όρθρολάλος, optime illustrat illa duo momenta: carmen lamentabile (γόςος) tempusque (όρθρος), quo ipsum auditur. Ad probandam lectionem όρθρογή conferendum putavimus locum e Nonni Dionys. I. III 14 (όρθριον ύπνον άμερσε λάλος τρύζουσα χελιδών).